

ماں بولی دی لوڑ

سوال اے کیہہ ماں بولی اج دی لوڑ ہے؟ مینوں جے ایہ سوال کیتا جاوے تے میں آکھساں نہ کوئی نہ، لوڑاں تاں ساڈیاں ہور کجھ نیں اوس فہرست وچ زباناں والا کم شامل نہیں تے جے ہے تاں اوہ اک انگریزی زبان اے دو جی ذرائع پدھراتے اردو جیہوں قومی زبان آکھیا جاندا اے۔ ایہ دو جی گل اے پئی پاکستانی ناں دی قوم دی پچھان کوئی نہیں۔ کجھ ورہے پہلاں پاکستانی قوم وچ ادھے بنگالی وی شامل سن، اوہناں نوں اج دے دیہاڑے ۱۶۔ دسمبر نوں اساں بڑی قربانیاں دے بعد یعنی سٹھ ستر ہزار فوجی قید کرواں کئی لکھ جاناں مارن مروان مگروں آزاد کردتا سی..... ایس لئی پئی ساڈے بابائے اردو مولوی عبدالحق ہوراں ۱۹۵۸ء وچ ایو بی مارشل لاء لگن مگروں اک مضمون وچ فرمایا سی: ”پاکستان میں اردو واحد اسلامی زبان ہے باقی سب زبانیں بت پرستوں اور کافروں کی ہیں“..... بنگالی وی کافراں دی زبان سی اوہناں کافراں نوں اساں اپنے ہتھیں ٹوریا..... ساڈی گوانڈھن آنجھانی اندرا گاندھی آکھیا: ”اساں ہزار سال دا انتقام لے لیا ہے۔“..... کیہدے کولوں..... ایہہ گل پھیر کدی..... ایس کوئی سیکولرازم تے جمہوریت دی گل تاں کرن کٹھے نہیں ہوئے..... اج تاں ماں بولی دی گل اے..... کافر زباناں وچ اک ساڈی ماں بولی وی شامل اے۔ جس رائے دی گل ایس ویلے رہی اے۔ اودوں الطاف گوہر توں لے کے ڈاکٹر سید عبداللہ مرحوم ورگے مہان اردو تے اسلام پسند بلکہ مارشل لاء پسند دانے بیٹے ساڈے ورگے ماں بولی یعنی پنجابی دی گل کرن والیاں نوں کافرتے وطن دشمن آکھدے آہے..... نال ای پنجابی دیاں جڑاں وڈھن لئی، ایہدیاں بولیاں نوں ششکار دے سن پئی پنجابی اندر بھنڈی پیندی رہوے۔ ادبی دنیا والے مولوی صلاح الدین احمد ہوری لکھدے سن: ”اساں ۴۷ وچ پنجابی واہگوں پارٹور چھڈی سی ایہہ مڑ کیوں بنا پنا سپورٹ تے ویزے دے آگئی اے“ تے ڈاکٹر سید عبداللہ فرماندے سن: ”جے مادری زبان دی گل کرنی اے تاں میری مادری زبان ہندو اے“ میں اوہدی گل کیوں نہ کراں؟ ایوب خاں لاہور وچ ہیڈ کوارٹر وچ تقریر کیتی تے اوہنوں اجیہی بھنڈ چاڑھی گئی اوہنے پیچھے مڑ کے نہیں ویکھیا۔

تہاڈے سوال دے ”کیہہ ماں بولی دی اج لوڑ اے“؟ جواب وچ میں عرض کرساں پئی کوئی نہ..... جس ماں بولی دا پہلا وڈا شاعر اج توں صرف سو سال پہلے گزریا ہوئے..... اوہ کیہ زبان ہوسی..... آکھدے ہن خواجہ فرید سرا نیگی دا، میاں محمد بخش پہاڑی تے پھوٹھو ہاری دا تے احمد علی سائیں ہندکو زبان دے پہلے وڈے شاعر ہوئے نیں۔

مطلب ایہہ کہ ایہ مادری زباناں تاں وچاریاں غالب میر توں وی مگروں جمیاں جایاں..... ایہناں دی کاہدی لوڑاں تے فیہر جدوں ایہ وکھ وکھ نعرے وچے تاں ایہناں وچوں کسے دی ایہ نہیں منگ کیتی کہ مڈھلی تعلیم ماں بولی راہیں دتی جاوے۔ یعنی تسمیں جو قرار دا منظور کرنا چاہندے ہو ایہ لوک جدوں ٹرے تاں ایہناں پنجابی نوں تعلیم دا ذریعہ بناون دا مطالبہ کرن دی تھاں ایہناں اردو دی وڈیائی نوں قائم رکھن لئی Establishment دی خواہش پوری کیتی فیہر اک مارشل لاء ڈکٹیٹر اسلام رائج کردا بقول بابائے اردو: ”اک ہور کافر زبان نوں وکھ حثیت دے گیا۔“

”ڈونگھے ڈونگھے زخم کتھے تے ملہماں کتھے لائیاں..... واہ نگری دیا سائیاں“ ایس نگری دے سائیں عجب عجب لوک ہوئے نیں اک نے آکھیا پئی کالا باغ تاں دہشت ڈر خوف آمریت داسمبل ہے ایس لئی کالا باغ نوں چھڈو..... میرے علاقے ”ترے نیلے“ وچ ڈیم بنا لوو..... بن گیا..... ہن ریڑکا کالا باغ دا پیا ہے..... دو جے مگر دے سائیں کہیا کالا باغ بنا لوو اپنے ای پیٹی بھرا سرحدی جرنیل نوں آکھیا..... کیہہ آکھیا..... چورنوں آکھیا لگ تے سادوں کہیا آیا ای..... ہن خیر اوہور پھڑ..... ایس واسطے قدم قدم اُتے مرحوم افضل پرویز یاد آؤندا ہے جس آکھیا سی:

”ڈونگھے ڈونگھے زخم کتھے تے ملہماں کتھے لائیاں..... واہ نگری دیا سائیاں“ ایس نگر ساہیوال نال کدی پاکپتن دی ہند آہا:

”جتھے گنج شکر نیں آن مقام کیتا دکھ درد پنجاب دا دور ہے جی“

..... اوہ پنجابی دا پہلا شاعر ہویا تے اوس پنجاب دادکھ دور کرن لئی پنجابی ورتی تے اوہناں ای پیراں تے ٹردیاں وارث شاہ پورے پنجاب نوں کلاوہ بھر لیا..... وارث شاہ اوہوزبان ورتی جو اک پاسے بابا فرید دی زبان سی تے دو جے پاسے تہاڈے دعوت نامے دی جس وچ کہیا ہے تہاڈی ”اچھی رلت ساڈا مان وڈھسی“..... ساڈے اچھے پروہنے گلدیپ نائر تے رائے حسن نواز تے رائے عزیز اللہ ہوسن..... ایہ وڈھسی تے ہوسن، ایسین نٹر لکھن والے ایسی فعل مستقبل نوں

بھل گئے تے دو جیاں نوں نکھیرے پاؤن دا چنگا موقع دے دتا..... پر گل اینی وی نہیں گل ماں بولی دی لوڑ والی اے..... کیہ عوام پنجاب دے عوام دے مونہہ وچ زبان ہونی چاہیدی اے کہ نہیں؟ سوال صرف اینا ہے..... اوہ اسمبلیاں دفتراں کچھریاں سکولاں یونیورسٹیاں اندراپنی زبان پڑھ سکن بول سکن، کہہ سکن، سُن سکن..... تے لسانی طبقاتی وٹڈنوں ختم کر کے اقتدار وچ زباناں دا جو حصہ آؤندا اے اوہ اپنا حصہ لے سکن..... فیہر کالاباغ والی گل وی کالیاں باگاں دی مہندی تائیں نہیں راہندی..... ویسے وٹڈیاں پاؤن والیاں دی اک گل..... جدوں کالاباغ دی گل آوے تے اوہ اپنا حصہ لے سکن..... جدوں کالاباغ دی گل آوے تے اوہ اپنا حصہ لے سکن..... فیہر کالاباغ والی گل وی کالیاں باگاں دی مہندی تائیں نہیں راہندی..... ویسے وٹڈیاں پاؤن والیاں دی اک گل..... جدوں کالاباغ دی گل آوے تے اوہ اپنا حصہ لے سکن.....

غازی خان دے فاروق لغاری نوں پنجابی سیاسی لیڈر آکھو پر جدوں زبان دی گل اے تے اوہ آکھو سرائیکی نہیں..... یعنی فوج کالاباغ ڈیم پنجابی سیاسی قیادت پنجابی..... پر پنجابی زبان کدھرے وی نہیں..... مطلب ہے کہسے نوں پھاہے چاڑھنا ہووے تے پہلاں اونوں بدنام کرومڑسولی چاڑھ دیو..... رام بھلی کرہی شیدا ایسے سولی توں ڈردیاں ایس تہاڈے دعوتی کارڈ وچ کسے تھان پنجابی لفظ ویکھن وچ نہیں آیا۔

اصل گل اے پی فرید شکر گنج، ہڑپا، شیر گڑھ والے داؤد کرمانی، حجرے والے شاہ مقیم، ست گھریوالے تے احمد خاں کھل تے ملکہ ہانس وچ بیہہ تے ہیر لکھن والے وارث شاہ نال ساڈی کوئی ساکا چاری ہے کہ نہیں۔ ایہ ساہیوال (جیہڑا پاپتن، اوکاڑہ تے ساہیوال وچ وٹڈیا گیا ہے) تائیں دریاے سندھ والے تریلا کالاباغ توں لے کے رحیم یار خاں دے پتن منارے تائیں سھناں توں پچھیا جا رہیا اے۔ جے پرانیاں شاعراں تک جائے تے ریاست بہاولپور دا اٹھارویں صدی دے شاعر مولوی لطیف علی بہاولپوری آکھیا:

” سوہنے دیس پنجاب اُتے ہے پنجتن پاک دا سایہ“
 تے چاچڑاں تے کوٹ مٹھن دے خواجہ فرید آکھیا: ”ریاست بہاولپور دے علاقے بہاول نگر دی زبان پنجابی ہے“ تے آزاد کشمیر میاں محمد بخش آکھیا:
 ” شاعر بوہت دیس پنجاب دے ہوئے دانش والے“

ایس دانش نوں جو لوکاں دی زبان وچ ہے نوں سنبھالن، ودھاون دی لوڑ اے کہ نہیں؟ فیصلہ ایہہ کرنا اے..... ورنہ اسیں وارث شاہ دی ایس گل نوں بھل کے سہرا کارل مارکس دے سر بھجھدے رہواں گے۔ وارث شاہ ایس ساہیوال دے نیڑے ملکہ ہانس وچ بیہہ کے دوڈھائی سوورھے پہلاں آکھیا:
 ”دولت مند دے درس ترک صحبت مگر لگیے نیک کنگال دے جی“

(پنجابلوک بولی سنگت سیمینار دے سیمینار 16- دسمبر 2005ء وچ پڑھیا گیا)

